

Ὁ Ἀντίλογος

ΓΟΡΓΙΑΣ

Περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως

- 3 Εἰ γὰρ ἔστι <τι>, ἦτοι τὸ ὄν ἔστιν ἢ τὸ μὴ ὄν, ἢ καὶ τὸ ὄν ἔστι καὶ τὸ μὴ ὄν. Οὔτε δὲ τὸ ὄν ἔστιν, ὡς παραστήσει, οὔτε τὸ μὴ ὄν, ὡς παραμυθήσεται, οὔτε τὸ ὄν καὶ <τὸ> μὴ ὄν, ὡς καὶ τοῦτο διδάξει· οὐκ ἄρα ἔστι τι.
- 67 Καὶ δὴ τὸ μὴ ὄν οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἔστιν, ἔσται τε ἅμα καὶ οὐκ ἔσται· ἢ μὲν γὰρ οὐκ ὄν νοεῖται, οὐκ ἔσται, ἢ δὲ ἔστι μὴ ὄν, πάλιν ἔσται. Παντελῶς δὲ ἄτοπον τὸ εἶναι τι ἅμα καὶ μὴ εἶναι· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ μὴ ὄν. Καὶ ἄλλως, εἰ τὸ μὴ ὄν ἔστι, τὸ ὄν οὐκ ἔσται· ἐναντία γὰρ ἔστι ταῦτα ἀλλήλοις, καὶ εἰ τῷ μὴ ὄντι συμβέβηκε τὸ εἶναι, τῷ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ εἶναι. Οὐχὶ δέ γε τὸ ὄν οὐκ ἔστιν <τοίνυν> οὐδὲ τὸ μὴ ὄν ἔσται.
- 68 Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ ὄν ἔστιν. Εἰ γὰρ τὸ ὄν ἔστιν, ἦτοι αἰδιὸν ἔστιν ἢ γενητὸν ἢ αἰδιὸν ἅμα καὶ γενητὸν· οὔτε δὲ αἰδιὸν ἔστιν οὔτε γενητὸν οὔτε ἀμφοτέρω, ὡς δείξομεν· οὐκ ἄρα ἔστι τὸ ὄν. Εἰ γὰρ αἰδιὸν ἔστι τὸ ὄν (ἀρχτέον γὰρ ἐντεῦθεν), οὐκ ἔχει τινὰ ἀρχήν.
- 69 Τὸ γὰρ γινόμενον πᾶν ἔχει τιν' ἀρχήν, τὸ δὲ αἰδιὸν ἀγέννητον καθεστῶς οὐκ εἶχεν ἀρχήν. Μὴ ἔχον δὲ ἀρχήν ἄπειρόν ἐστιν. Εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστιν, οὐδαμοῦ ἐστιν. Εἰ γὰρ πού ἐστιν, ἕτερον αὐτοῦ ἐστιν ἐκεῖνο τὸ ἐν ᾧ ἐστιν, καὶ οὕτως οὐκέτ' ἄπειρον ἔσται τὸ ὄν ἐμπεριεχόμενόν τινι· μεῖζον γὰρ ἔστι τοῦ ἐμπεριεχομένου τὸ ἐμπεριέχον, τοῦ δὲ ἀπέριου οὐδέν ἐστι μεῖζον, ὥστε οὐκ ἔστι που τὸ ἄπειρον.

Ὁ Ἀντίλογος

ΓΟΡΓΙΑΣ

Περὶ τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως

- 3 Ἄν δηλαδή ὑπάρχει κάτι, ὑπάρχει βέβαια ἢ τό ὄν ἢ τό μὴ ὄν ἢ καί τό ὄν καί τό μὴ ὄν. Ὅμως, ὅπως θά δείξουν τά πράγματα, οὔτε τό ὄν ὑπάρχει οὔτε τό μὴ ὄν οὔτε τό ὄν καί τό μὴ ὄν· ἄρα δέν ὑπάρχει τίποτα.
- 67 Καί βέβαια τό μὴ ὄν δέν ὑπάρχει. Γιατί ἂν τό μὴ ὄν ὑπάρχει, θά ὑπάρχει καί συνάμα δέν θά ὑπάρχει· δηλαδή ἐφ' ὅσον νοεῖται ὡς μὴ ὄν, δέν θά ὑπάρχει, ἐφ' ὅσον ὅμως ὑπάρχει ὡς μὴ ὄν, πάλι θά ὑπάρχει. Καί εἶναι ὁλότελα ἄτοπο τό νά ὑπάρχει κάτι καί συνάμα νά μὴν ὑπάρχει· ἄρα δέν ὑπάρχει τό μὴ ὄν. Καί ἀλλιῶς: Ἄν τό μὴ ὄν ὑπάρχει, τό ὄν δέν θά ὑπάρχει· γιατί εἶναι ἐνάντια αὐτά μεταξύ τους, καί ἂν στό μὴ ὄν ἔχει συμβεῖ τό εἶναι, στό ὄν θά συμβεῖ τό μὴ εἶναι. Ὅμως τό ὄν δέν μπορεῖ νά μὴν ὑπάρχει· ἔτσι, οὔτε τό μὴ ὄν θά ὑπάρχει.
- 68 Καί λοιπόν οὔτε τό ὄν ὑπάρχει. Γιατί ἂν τό ὄν ὑπάρχει, εἶναι βέβαια ἢ αἰδίο ἢ γενητό ἢ αἰδίο καί συνάμα γενητό· ἀλλά, ὅπως θά δείξομε, οὔτε αἰδίο εἶναι οὔτε γενητό οὔτε καί τά δύο μαζί· ἄρα δέν ὑπάρχει τό ὄν. Γιατί ἂν εἶναι αἰδίο τό ὄν (καί πρέπει ν' ἀρχίσομε ἀπό ἐδῶ), δέν ἔχει ἀρχή.
- 69 Τό κάθε τί πού γίνεται ἔχει βέβαια κάποια ἀρχή, ὅμως τό αἰδίο, καθὼς εἶναι ἀγέννητο, δέν ἔχει ἀρχή. Ἀλλά μὴ ἔχοντας ἀρχή, εἶναι ἄπειρο. Ἄν ὅμως εἶναι ἄπειρο, δέν εἶναι πουθενά. Γιατί ἂν κάπου εἶναι, ἄλλο ἀπό αὐτό εἶναι ἐκεῖνο τό ὅπου εἶναι, καί ἔτσι δέν θά εἶναι πιά ἄπειρο τό ὄν, ἀφοῦ θά ἐμπεριέχεται σέ κάτι· καί βέβαια μεγαλύτερο ἀπό τό ἐμπεριεχόμενο εἶναι τό ἐμπεριέχον, ἐνῶ ἀπό τό ἄπειρο τίποτα δέν εἶναι μεγαλύτερο, ὥστε δέν εἶναι κάπου τό ἄπειρο.

- 70 Καὶ μὴν οὐδὲ ἐν αὐτῷ περιέχεται. Ταῦτόν γάρ ἐστι τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ, καὶ δύο γενήσεται τὸ ὄν, τόπος τε καὶ σῶμα (τὸ μὲν γὰρ ἐν ᾧ τόπος ἐστίν, τὸ δ' ἐν αὐτῷ σῶμα). Τοῦτο δέ γε ἄτοπον. Τοίνυν οὐδὲ ἐν αὐτῷ ἐστὶ τὸ ὄν. "Ὡστ' εἰ αἰδιόν ἐστὶ τὸ ὄν, ἄπειρόν ἐστίν, εἰ δὲ ἄπειρόν ἐστίν, οὐδαμοῦ ἐστίν, εἰ δὲ μηδαμοῦ ἐστίν, οὐκ ἐστίν. Τοίνυν εἰ αἰδιόν ἐστὶ τὸ ὄν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὄν ἐστίν.
- 71 Καὶ μὴν οὐδὲ γενητόν εἶναι δύναται τὸ ὄν. Εἰ γὰρ γέγονεν, ἦτοι ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος γέγονεν. Ἀλλ' οὔτε ἐκ τοῦ ὄντος γέγονεν· εἰ γὰρ ὄν ἐστίν, οὐ γέγονεν ἀλλ' ἐστίν ἤδη· οὔτε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ μὴ ὄν οὐδὲ γεννησαί τι δύναται διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὀφείλειν ὑπάρξεως μετέχειν τὸ γεννητικόν τινος. Οὐκ ἄρα οὐδὲ γενητόν ἐστὶ τὸ ὄν.
- 72 Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ οὐδὲ τὸ συναμφοτέρον, αἰδιόν ἅμα καὶ γενητόν· ταῦτα γὰρ ἀναιρετικά ἐστίν ἀλλήλων, καὶ εἰ αἰδιόν ἐστὶ τὸ ὄν, οὐ γέγονεν, καὶ εἰ γέγονεν, οὐκ ἐστίν αἰδιόν. Τοίνυν εἰ μήτε αἰδιόν ἐστὶ τὸ ὄν μήτε γενητόν μήτε τὸ συναμφοτέρον, οὐκ ἂν εἶη τὸ ὄν.
- 73 Καὶ ἄλλως, εἰ ἐστίν, ἦτοι ἓν ἐστίν ἢ πολλά· οὔτε δὲ ἓν ἐστίν οὔτε πολλά, ὡς παρασταθήσεται· οὐκ ἄρα ἐστὶ τὸ ὄν. Εἰ γὰρ ἓν ἐστίν, ἦτοι ποσόν ἐστίν ἢ συνεχές ἐστίν ἢ μέγεθος ἐστίν ἢ σῶμά ἐστίν. "Ὅτι δὲ ἂν ἧ τούτων, οὐχ ἓν ἐστίν, ἀλλὰ ποσόν μὲν καθεστῶς διαιρεθήσεται, συνεχές δὲ ὄν τμηθήσεται. Ὅμοίως δὲ μέγεθος νοούμενον οὐκ ἐστὶ ἀδιαίρετον. Σῶμα δὲ τυγχάνον τριπλοῦν ἐστίν· καὶ γὰρ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ἔξει. "Ἀτοπον δέ γε τὸ μηδὲν τούτων εἶναι λέγειν τὸ ὄν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἓν τὸ ὄν.
- 74 Καὶ μὴν οὐδὲ πολλά ἐστίν. Εἰ γὰρ μὴ ἐστίν ἓν, οὐδὲ πολλά

- 70 Καί λοιπόν οὔτε στόν ἑαυτό του δέν περιέχεται. Γιατί τό ἴδιο θά εἶναι τό ὅπου καί τό στόν ἑαυτό του, καί θά γίνει δύο τό ὄν, τόπος καί σῶμα (δηλαδή τό ὅπου εἶναι τόπος, ἐνῶ τό μέσα σ' αὐτό εἶναι σῶμα). Αὐτό ὅμως εἶναι βέβαια ἄτοπο. "Ἐτσι οὔτε μέσα στόν ἑαυτό του δέν εἶναι τό ὄν. "Ὡστε, ἂν αἰδίο εἶναι τό ὄν, ἄπειρο εἶναι, ἂν ὅμως ἄπειρο εἶναι, πουθενά δέν εἶναι, καί ἂν πουθενά δέν εἶναι, δέν ὑπάρχει. "Ἐτσι, ἂν αἰδίο εἶναι τό ὄν, οὔτε κατά τήν ἀρχή δέν εἶναι ὄν.
- 71 Καί λοιπόν οὔτε γενητό νά εἶναι μπορεῖ τό ὄν. Γιατί ἂν ἔχει γίνει, βέβαια ἢ ἀπό τό ὄν ἢ ἀπό τό μή ὄν ἔχει γίνει. Ἄλλά οὔτε ἀπό τό ὄν ἔχει γίνει· γιατί ἂν εἶναι ὄν, δέν ἔχει γίνει, ἀλλά εἶναι ἤδη· οὔτε ἀπό τό μή ὄν· γιατί τό μή ὄν οὔτε νά γεννήσει κάτι μπορεῖ, γιά τό ὅτι κατ' ἀνάγκην ὀφείλει νά μετέχει στήν ὑπαρξη τό γεννητικό ἑνός ὄντος. "Ἄρα οὔτε γενητό δέν εἶναι τό ὄν.
- 72 Κατά τά αὐτά ὅμως οὔτε καί τά δύο μαζί, αἰδίο καί συνάμα καί γενητό· γιατί αὐτά εἶναι ἀναιρετικά μεταξύ τους, καί ἂν εἶναι αἰδίο τό ὄν, δέν ἔχει γίνει, ἂν πάλι ἔχει γίνει, δέν εἶναι αἰδίο. "Ἐτσι ἂν δέν εἶναι μήτε αἰδίο τό ὄν μήτε γενητό μήτε καί τά δύο μαζί, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει τό ὄν.
- 73 Καί ἀλλιῶς: "Ἄν ὑπάρχει, εἶναι βέβαια ἢ ἕνα ἢ πολλά· ὅμως, ὅπως θά φανεῖ, οὔτε ἕνα εἶναι οὔτε πολλά· ἄρα δέν ὑπάρχει τό ὄν. Γιατί ἂν εἶναι ἕνα, εἶναι βέβαια ἢ ποσόν ἢ συνεχές ἢ μέγεθος ἢ σῶμα. Ὅτιδήποτε ὅμως καί ἂν εἶναι ἀπό αὐτά, δέν εἶναι ἕνα, ἀλλά ποσόν ὄντας θά διαιρεθεῖ καί συνεχές ὄντας θά τμηθεῖ. Ὅμοια καί σά μέγεθος νοούμενο δέν θά εἶναι ἀδιαίρετο. Κι ἂν τυχαίνει νά εἶναι σῶμα, θά εἶναι τριπλό· δηλαδή θά ἔχει καί μήκος καί πλάτος καί βάθος. "Ἄτοπο ὅμως βέβαια τό νά λέμε ὅτι τίποτα ἀπό αὐτά δέν εἶναι τό ὄν· ἄρα δέν εἶναι ἕνα τό ὄν.
- 74 Καί λοιπόν οὔτε πολλά εἶναι. Γιατί ἂν δέν ὑπάρχει ἕνα,

ἔστιν· σύνθεσις γὰρ τῶν καθ' ἓν ἔστι τὰ πολλά, διόπερ τοῦ ἐνός ἀναιρουμένου συναναιρεῖται καὶ τὰ πολλά· ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν οὔτε τὸ ὄν ἔστιν οὔτε τὸ μὴ ὄν ἔστιν, ἐκ τούτων συμφανές.

75 Ὅτι δὲ οὐδὲ ἀμφοτέρω ἔστιν, τό τε ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐνεπιλόγιστον. Εἶπερ γὰρ τὸ μὴ ὄν ἔστι καὶ τὸ ὄν ἔστι, ταυτὸν ἔσται τῷ ὄντι τὸ μὴ ὄν ὅσον ἐπὶ τῷ εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέτερον αὐτῶν ἔστιν. Ὅτι γὰρ τὸ μὴ ὄν οὐκ ἔστιν, ὁμολογόν· δέδεικται δὲ ταυτὸ τούτῳ καθεστῶς τὸ ὄν· καὶ αὐτὸ τοίηνον οὐκ ἔσται.

76 Οὐ μὴν ἀλλ' εἶπερ ταυτὸν ἔστι τῷ μὴ ὄντι τὸ ὄν, οὐ δύναται ἀμφοτέρω εἶναι· εἰ γὰρ ἀμφοτέρω, οὐ ταυτὸν, καὶ εἰ ταυτὸν, οὐκ ἀμφοτέρω. Οἷς ἔπεται τὸ μηδὲν εἶναι. Εἰ γὰρ μήτε τὸ ὄν ἔστι μήτε τὸ μὴ ὄν μήτε ἀμφοτέρω, παρὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν νοεῖται, οὐδὲν ἔστιν.

77 Ὅτι δὲ κἂν ἤ τι, τοῦτο ἄγνωστόν τε καὶ ἀνεπινόητόν ἔστιν ἀνθρώπῳ, παρακειμένως ὑποδεικτέον. Εἰ γὰρ τὰ φρονοούμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, τὸ ὄν οὐ φρονεῖται. Καὶ κατὰ λόγον· ὥσπερ γὰρ εἰ τοῖς φρονοούμενοις συμβέβηκεν εἶναι λευκοῖς, κἂν συμβεβήκει τοῖς λευκοῖς φρονεῖσθαι, οὕτως εἰ τοῖς φρονοούμενοις συμβέβηκεν μὴ εἶναι οὔσι, κατ' ἀνάγκην συμβήσεται τοῖς οὔσι μὴ φρονεῖσθαι.

78 Διόπερ ὑγιὲς καὶ σῶζον ἀκολουθίαν ἔστί τὸ «εἰ τὰ φρονοούμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, τὸ ὄν οὐ φρονεῖται». Τὰ δὲ γε φρονοούμενα (προληπτέον γὰρ) οὐκ ἔστιν ὄντα, ὡς παριστήσομεν· οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται. Καὶ <μὴν> ὅτι τὰ φρονοούμενα οὐκ ἔστιν ὄντα, συμφανές·

79 Εἰ γὰρ τὰ φρονοούμενά ἔστιν ὄντα, πάντα τὰ φρονοούμενα ἔστιν,

οὔτε πολλά ὑπάρχουν· σύνθεσι βέβαια τῶν ἀνά ἓνα εἶναι τά πολλά, γι' αὐτό ἀκριβῶς, ὅταν ἀναιρεῖται τό ἓνα, συναναιροῦνται καί τά πολλά· ἀλλά βέβαια ὅτι οὔτε τό ὄν ὑπάρχει οὔτε τό μή ὄν, φανερό ἀπό αὐτά.

- 75 "Ὅτι ὅμως οὔτε καί τά δύο μαζί εἶναι, καί τό ὄν καί τό μή ὄν, εἶναι εὐκολοσυλλόγιστο. Γιατί ἂν ἀκριβῶς καί τό μή ὄν ὑπάρχει καί τό ὄν ὑπάρχει, θά εἶναι τό ἴδιο μέ τό ὄν τό μή ὄν, ὅσο βέβαια ἀναφέρεται στό εἶναι· καί γι' αὐτό κανένα ἀπό αὐτά δέν ὑπάρχει. "Ὅτι βέβαια τό μή ὄν δέν ὑπάρχει, εἶναι ὁμόλογο (μέ τή λέξη)· ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅμως ὅτι ἔχει καταστεῖ τό ἴδιο μέ αὐτό τό ὄν· καί ἔτσι αὐτό δέν θά ὑπάρχει.
- 76 "Ὅμως, ἐπιπλέον, ἂν ἀκριβῶς εἶναι τό ἴδιο μέ τό μή ὄν τό ὄν, δέν μπορεῖ νά εἶναι καί τά δύο μαζί· γιατί ἂν εἶναι καί τά δύο μαζί, δέν εἶναι τό ἴδιο, καί ἂν εἶναι τό ἴδιο, δέν εἶναι καί τά δύο μαζί. Σ' αὐτά ἔπεται τό νά εἶναι μηδέν. "Ἄν δηλαδή μήτε τό ὄν ὑπάρχει μήτε τό μή ὄν μήτε καί τά δύο μαζί, καί πέρα ἀπό αὐτά δέν νοεῖται τίποτα, δέν ὑπάρχει τίποτα.
- 77 Τό ὅτι δέ καί ἂν ὑπάρχει κάτι, τοῦτο εἶναι ἄγνωστο καί ἀνεπινόητο γιά τόν ἄνθρωπο, πρέπει νά ἀποδειχθεῖ ἀμέσως. Δηλαδή, ἂν τά νοούμενα δέν εἶναι ὄντα, τό ὄν δέν νοεῖται. Καί εὐλόγα· γιατί ὅπως ἀκριβῶς, ἂν στά νοούμενα ἔχει συμβεῖ νά εἶναι λευκά, καί στά λευκά ἔχει συμβεῖ νά νοοῦνται, ἔτσι καί, ἂν στά νοούμενα ἔχει συμβεῖ νά μήν εἶναι ὄντα, κατ' ἀνάγκην θά συμβεῖ καί στά ὄντα νά μή νοοῦνται.
- 78 Γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ὑγιές καί σώζει τήν ἀκολουθία τό "ἂν τά νοούμενα δέν εἶναι ὄντα, τό ὄν δέν νοεῖται". "Ὅμως τά νοούμενα βέβαια (γιατί πρέπει προληπτικά νά τό ποῦμε), ὅπως θά παραστήσομε, δέν εἶναι ὄντα· ἄρα τό ὄν δέν νοεῖται. Καί λοιπόν ὅτι τά νοούμενα δέν εἶναι ὄντα, εἶναι φανερό.
- 79 "Ἄν δηλαδή τά νοούμενα εἶναι ὄντα, εἶναι ὅλα τά νοούμε-

καὶ ὅπη ἂν τις αὐτὰ φρονήσῃ. "Ὅπερ ἐστὶν ἀπεμφαινον· οὐδὲ γὰρ ἂν φρονῆ τις ἄνθρωπον ἵπτάμενον ἢ ἄρματα ἐν πελάγει τρέχοντα, εὐθέως ἄνθρωπος ἵπταται ἢ ἄρματα ἐν πελάγει τρέχει. "Ὡστε οὐ τὰ φρονούμενά ἐστιν ὄντα.

- 80 Πρὸς τούτοις εἰ τὰ φρονούμενά ἐστιν ὄντα, τὰ μὴ ὄντα οὐ φρονηθήσεται. Τοῖς γὰρ ἐναντίοις τὰ ἐναντία συμβέβηκεν, ἐναντίον δὲ ἐστὶ τῷ ὄντι τὸ μὴ ὄν. Καὶ διὰ τοῦτο πάντως, εἰ τῷ ὄντι συμβέβηκε τὸ φρονεῖσθαι, τῷ μὴ ὄντι συμβήσεται τὸ μὴ φρονεῖσθαι. "Ατοπον δ' ἐστὶ τοῦτο· καὶ γὰρ Σκόλλα καὶ Χίμαιρα καὶ πολλὰ τῶν μὴ ὄντων φρονεῖται. Οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται.
- 81 "Ὡσπερ τε τὰ ὁρώμενα διὰ τοῦτο ὁρατὰ λέγεται ὅτι ὁρᾶται, καὶ τὰ ἀκουστὰ διὰ τοῦτο ἀκουστὰ ὅτι ἀκούεται, καὶ οὐ τὰ μὲν ὁρατὰ ἐκβάλλομεν ὅτι οὐκ ἀκούεται, τὰ δὲ ἀκουστὰ παραπέμπομεν ὅτι οὐκ ὁρᾶται (ἕκαστον γὰρ ὑπὸ τῆς ἰδίας αἰσθήσεως ἀλλ' οὐκ ὑπ' ἄλλης ὀφείλει κρίνεσθαι), οὕτω καὶ τὰ φρονούμενα καὶ εἰ μὴ βλέποιτο τῇ ὄψει μηδὲ ἀκούοιτο τῇ ἀκοῇ ἔσται, ὅτι πρὸς τοῦ οἰκείου λαμβάνεται κριτηρίου.
- 82 Εἰ οὖν φρονεῖ τις ἐν πελάγει ἄρματα τρέχειν, καὶ εἰ μὴ βλέπει ταῦτα, ὀφείλει πιστεῦειν ὅτι ἄρματα ἔστιν ἐν πελάγει τρέχοντα. "Ατοπον δὲ τοῦτο· οὐκ ἄρα τὸ ὄν φρονεῖται καὶ καταλαμβάνεται.
- 83 Καὶ εἰ καταλαμβάνοιτο δέ, ἀνέξοιστον ἐτέρῳ. Εἰ γὰρ τὰ ὄντα ὁρατὰ ἐστὶ καὶ ἀκουστὰ καὶ κοινῶς αἰσθητὰ, ἅπερ ἐκτὸς ὑπόκειται, τούτων τε τὰ μὲν ὁρατὰ ὁράσει καταληπτά ἐστὶ τὰ δὲ ἀκουστὰ ἀκοῇ καὶ οὐκ ἐναλλάξ, πῶς οὖν δύναται ταῦτα ἐτέρῳ μηνύεσθαι;
- 84 Ὡ γὰρ μηνύομεν, ἔστι λόγος, λόγος δὲ οὐκ ἔστι τὰ ὑποκείμενα καὶ ὄντα· οὐκ ἄρα τὰ ὄντα μηνύομεν τοῖς πέλας ἀλλὰ λό-

να, και μάλιστα ὅπως θά μπορούσε κανείς νά τά νοήσει. Πράγμα πού δέν ταιριάζει. Γιατί οὔτε, ἄν κανείς νοεῖ ἄνθρωπο νά πετᾷ ἢ ἄρματα νά τρέχουν στό πέλαγος, εὐθύς ἄνθρωπος πετᾷ ἢ ἄρματα τρέχουν στό πέλαγος. "Ὡστε τά νοούμενα δέν εἶναι ὄντα.

- 80 Ἐκτός ἀπό αὐτά, ἄν τά νοούμενα εἶναι ὄντα, τά μή ὄντα δέν θά νοηθοῦν. Γιατί στά ἐνάντια συμβαίνουν τά ἐνάντια, καί ἐνάντιο στό ὄν εἶναι τό μή ὄν. Καί γι' αὐτό πάντως, ἄν στό ὄν ἔχει συμβεῖ τό νά νοεῖται, στό μή ὄν θά συμβεῖ τό νά μή νοεῖται. "Ατοπο ὅμως εἶναι τοῦτο· γιατί καί ἡ Σκύλλα καί ἡ Χίμαιρα καί πολλά ἀπό τά μή ὄντα νοοῦνται. "Ἄρα τό ὄν δέν νοεῖται.
- 81 Καί ὅπως ἀκριβῶς τά "ὄρώμενα" γιά τοῦτο λέγονται ὄρατά, ἐπειδή "ὄρῶνται", καί τά ἀκουστά γιά τοῦτο ἀκουστά, ἐπειδή ἀκούονται, καί οὔτε τά ὄρατά τά ἀποβάλλομε, ἐπειδή δέν ἀκούονται, καί τά ἀκουστά τά ἀποπέμπομε, ἐπειδή δέν "ὄρῶνται" (γιατί τό καθένα ὀφείλει νά κρίνεται ἀπό τήν ἰδιαίτερη αἴσθησή του καί ὄχι ἀπό ἄλλη), ἔτσι καί τά νοούμενα, καί ἄν δέν βλέπονται μέ τήν ὄραση μήτε ἀκούονται μέ τήν ἀκοή, θά ὑπάρχουν, ἐπειδή προσλαμβάνονται μέ τό οἰκεῖο κριτήριον.
- 82 "Ἄν λοιπόν νοεῖ κανείς ἄρματα νά τρέχουν στό πέλαγος, καί ἄν δέν τά βλέπει αὐτά, ὀφείλει νά πιστεύει ὅτι ὑπάρχουν ἄρματα πού τρέχουν στό πέλαγος. "Ατοπο ὅμως τοῦτο· ἄρα τό ὄν δέν νοεῖται καί δέν συλλαμβάνεται.
- 83 Ἀλλά καί ἄν καταλαβαινόταν, δέν θά ἦταν ἀνακοινώσιμο σέ ἄλλον. Γιατί ἄν τά ὄντα εἶναι ὄρατά καί ἀκουστά καί κοινῶς αἰσθητά, πράγματα βέβαια πού ὑπόκεινται ἐκτός (τοῦ ἑαυτοῦ μας), ἀπό αὐτά τά ὄρατά εἶναι μέ τήν ὄραση καταληπτά καί τά ἀκουστά μέ τήν ἀκοή καί ὄχι ἐναλλακτικά, πῶς εἶναι δυνατό αὐτά νά τά μηνύσομε σέ ἄλλον;
- 84 Δηλαδή αὐτό μέ τό ὁποῖο μηνόυμε, εἶναι λόγος, καί λόγος δέν εἶναι τά ὑποκείμενα καί τά ὄντα· ἄρα στούς δι-

γον, ὅς ἕτερός ἐστι τῶν ὑποκειμένων. Καθάπερ οὖν τὸ ὄρα-
τὸν οὐκ ἂν γένοιτο ἀκουστὸν καὶ ἀνάπαλι, οὕτως ἐπεὶ ὑπό-
κειται τὸ ὄν ἐκτός, οὐκ ἂν γένοιτο λόγος ὁ ἡμέτερος.

- 85 *Μὴ ὦν δὲ λόγος οὐκ ἂν δηλωθείη ἑτέρω. Ὁ γε μὴν λόγος ἀπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων ἡμῖν πραγμάτων συνίσταται, τουτέστι τῶν αἰσθητῶν· ἐκ γὰρ τῆς τοῦ χυλοῦ ἐγκυρήσεως ἐγγίνεται ἡμῖν ὁ κατὰ ταύτης τῆς ποιότητος ἐκφερόμενος λόγος, καὶ ἐκ τῆς τοῦ χρώματος ὑποπτώσεως ὁ κατὰ τοῦ χρώματος. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐχ ὁ λόγος τοῦ ἐκτός παραστατικός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ ἐκτός τοῦ λόγου μνηστικὸν γίνεται.*
- 86 *Καὶ μὴν οὐδὲ ἔνεστι λέγειν ὅτι ὄν τρόπον τὰ ὄρατὰ καὶ ἀκουστά ὑπόκειται, οὕτως καὶ ὁ λόγος, ὥστε δύνασθαι ἐξ ὑποκειμένου αὐτοῦ καὶ ὄντος τὰ ὑποκείμενα καὶ ὄντα μνησθῆναι. Εἰ γὰρ καὶ ὑπόκειται ὁ λόγος, ἀλλὰ διαφέρει τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων, καὶ πλείστῳ διενήνοχε τὰ ὄρατὰ σώματα τῶν λόγων· δι' ἑτέρου γὰρ ὄργανου λεπτόν ἐστι τὸ ὄρατὸν καὶ δι' ἄλλου ὁ λόγος. Οὐκ ἄρα ἐνδείκνυται τὰ πολλὰ τῶν ὑποκειμένων ὁ λόγος, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνα τὴν ἀλλήλων διαδηλοῖ φύσιν.*

*Ἡ μετάφραση ἀποδίδει τὰ κείμενα στὴ μορφή πού αὐτὰ προσφέρονται ἀπὸ τῆς ἀκόλουθης, νεότερης, κριτικῆς ἐκδόσεως: Ξενοφάνης Diehl, Ἡράκλειτος Marcovich², Παρμενίδης Heitsch, Ζήνων, Μέλισσος καὶ Γοργίας Diels. Τὰ κείμενα σ'αὐτῇ τῇ μορφή τους συνοδεύουν καὶ ἐδῶ τῇ μετάφραση γιὰ παραβολὴ καὶ μελέτη. Ὅρισμένες ἀποκλίσεις ἀπὸ αὐτὰ σημειώνονται ἐπὶ τόπου.

πλανούς μας μηνούμε όχι τά ὄντα ἀλλά λόγο, πού εἶναι ἄλλο πράγμα ἀπό τά ὑποκείμενα. Ὅπως λοιπόν τό ὄρατό δέν θά μπορούσε νά γίνει ἀκουστό καί ἀντίστροφα, ἔτσι, ἐπειδή τό ὄν ὑπόκειται ἐκτός (τοῦ ἑαυτοῦ μας), δέν θά μπορούσε νά γίνει λόγος δικός μας.

85 Μή ὄντας ὅμως λόγος, δέν θά μπορούσε νά δηλωθεῖ σέ ἄλλον. Καί βέβαια ὁ λόγος συνίσταται ἀπό τά πράγματα πού ἀπ' ἔξω πέφτουν ἐπάνω μας, μέ ἄλλα λόγια ἀπό τά αἰσθητά· ἀπό τή συγκυρία μας δηλαδή μέ τό χυλό γίνεται μέσα μας ὁ λόγος ὁ ἐκφερόμενος γι' αὐτή τήν ποιότητα καί ἀπό τή σύμπτωσή μας μέ τό χρῶμα ὁ λόγος ὁ ἐκφερόμενος γιά τό χρῶμα. Ἄν ὅμως ἰσχύει τοῦτο, δέν εἶναι ὁ λόγος παραστατικός τοῦ ἐκτός (τοῦ ἑαυτοῦ μας), ἀλλά τό ἐκτός γίνεται μηνυτικό τοῦ λόγου.

86 Καί μάλιστα οὔτε εἶναι δυνατό νά λέμε ὅτι μέ τόν τρόπο πού ὑπόκεινται τά ὄρατά καί ἀκουστά, ἔτσι ὑπόκειται καί ὁ λόγος, ὥστε αὐτός σάν ὑποκείμενο καί ὄν νά μπορεῖ νά μηνῶ τά ὑποκείμενα καί ὄντα. Γιατί, ἂν καί ὑπόκειται ὁ λόγος, ὅμως διαφέρει ἀπό τά λοιπά ὑποκείμενα, καί πάρα πολύ διαφέρουν τά ὄρατά σώματα ἀπό τούς λόγους· γιατί μέ ἄλλο ὄργανο εἶναι δυνατό νά συλληφθεῖ τό ὄρατό καί μέ ἄλλο ὁ λόγος. Ἄρα ὁ λόγος δέν δείχνει τά πιά πολλά ὑποκείμενα, ὅπως ἀκριβῶς οὔτε καί ἐκεῖνα δηλώνουν τό ἕνα μέ τό ἄλλο τή φύση τους.